

KALAPUTXI

Mutrikuko herri-aldizkaria
2024ko urtarrila - 245 zkia.

Markel Andonegi Ibarrola

Teknologiak erakarrita

SAN ANTON, BIXIGUAK EDONON • LARANJAK GURIAN, ASPALDITXIK
SORMEN LANAK: SINPLETASUNAREN EDERTASUNA
GERO ARTE CUMBIBIRA, KAIXO CATACAOS!

MATRIKULAZIO EPEA ZABALIK

Otsailaren 7tik 23ra

Zatoz ikasgeletako
hezkuntza esperientzia
bertatik-bertara ezagutzera!

Egiteko beste modu bat!

ATE IREKIAK: Otsailaren 15ean, goizeko 9:30tan

Samielan gertatzen ari den eraldaketa
aurrez-aurre ikusteko aukera!

Asistentzia konfirmatzeko
zuzendaritza@samiela.eus
943 60 31 95

Telefonoak

Osasuna

COVID-19 KORONABIRUSA

OSASUN AHOLKURAKO TEL. ... 900 20 30 50

Larrialdiak.....	943 46 11 11
Anbulatorioa.....	943 60 43 00
DYA zentrala.....	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00
Alzheimer elkarteak	943 29 71 18

Botikak

Lasuen-Elezgarai	943 19 50 26 / 626 61 13 92
Lon Apraiz	943 60 32 50 / 630 05 50 97
Amaia Zalduegi	669 26 22 01
Hiart Burgoa	667 33 88 90
Arantzazu Izpizua (Eibar)	943 20 19 12

Udala, zerbitzuak...

Udaletxea	943 60 32 44
Udaltzaingoa	943 60 70 48 / 679 16 25 00
Gizarte Ongizatea	943 19 50 81
Anai Arte bulegoa	943 60 42 47
Anai Arte taberna	943 60 34 10
Mikel Deuna Zaharren Egoitza	943 60 38 71
Eguneko Zentroa	943 60 38 71
Turismo Bulegoa	943 60 33 78
Bake epaitegia	943 60 70 49
Kiroldegia	943 60 31 75
Liburutegia	943 60 41 82
Miruaiz pilotalekua	943 60 41 91
Ur Kontsurtzioa	943 00 22 22
Zakarrak eta traste zaharrak	943 70 07 99
Posta zerbitzua	943 60 30 44

Irakaskuntza

Goizeko Izarra Ikastola	943 89 91 52
San Miguel Ikastetxea	943 60 31 95
Mutrikuko BHI Institutua	943 89 92 24
Kardala Akuakultura Institutua	943 60 71 37
Udal Euskaltegia	943 60 30 94
Udal Musika Eskola	943 60 37 80
Haurreskola publikoa	943 60 41 19

Garraio zerbitzuak

ANSOLA taxia	638 67 23 83
Lurraldebus	943 41 52 08
Pesa Autobusak	900 12 14 00
Bizkaibus	902 22 22 65
EuskoTren	944 333 333
Loiuko Aireportua	905 50 50 05

Bestelakoak

Parrokia	943 60 39 87
----------------	--------------

Iritzixa

Pello Ulazia Ibarzabal

GIZONOK

Badakigu Euskal Herrian kuadrillaren garrantzia handia dela eta herriko jaietan harrotasunez azaltzen ditugula kuadrilla-izenak kamisetetan, gure izaeraren “marka” espazio publikoan azalduz. Eta umoretik hartuak izan badira ere, sarritan gizonon kuadrilla izenak testosteronaren goraiamenak dira; “Potronor” bezala, eta zer pentsatua emateko aukera eman beharko liguke.

Bada garaia hausnartzeko, planteatzeko ez bakarrik izen hauekin identifikatzea nahi dugun, batez ere konturatzeko zer nolako eragina izan dezakeen jendartean, emakumeen kontrako indarkerian edo parekidetasunaren bidean.

Baina kamisetetatik haratago, eskubideen eta justizia sozialen gainetik boterea, indarra, dirua eta pribilegioak lehenesten dituzten “gizonkeria politikak” gure egunerokoan pairatzen ditugu. Urdaibaiko biosfera babestuan beste bi Guggenheim eraikitzea eta herritarrei kontsulta ukatzea heldu ta zaust egitea da. Hala ere, ez gara erakundeen kontuez bakarrik ari, berriki, institututik mezua jaso dugu: herrian daukagun txinatar dendan eta denbora luzean, mutil taldeen burla eta lapurretak pairatzen dituztela eta etxeetan egoeraz jabetu eta lanketa egiteko eskatuz.

Izenak baino gehiago ditugu aldatzeko; gizonkeria honekin eten, feminismoaren hedatetik desikasi, bizitzak erdigunean jarri eta beste konplizitate sozial eta ekologiko batzuk eraiki.

Mutrikuko Lotunek gizonentzako hiru tailer antolatu ditu urtariletik aurrera, “gizonak parekidetasunerantz” izenpean; feminismoa eta jendarte anitz baten aldeko borroka ezin baita soilik emakumeen ardura izan.

Ni banoa.

Zu bazatoz?

Argitaratzailea

Karenka Komunikazio Elkartea
Barrenkale 12, behea
20830 Mutriku

Tel. 635 748 393

e-posta aldizkaria@kalaputxi.eus

Webgunea: www.kalaputxi.eus

Bloga www.kalaputxi.blogspot.com

Laguntzailea **Mutrikuko Udala**

Kolaboratzaileak

Josu Larrañaga,
Inhar Mutiozabal

Tirada **2.200 ale**

Lege Gordailua **SS-787/01**

ISSN **1579-4792**

Inprimategia **EUSKALINPRI**

Banaketak **Kalaputxi**

Kalaputxi Herri-Aldizkariak
Mutrikuko Udalaren dirulaguntza
jasotzen du:

Mutrikuko Udala

astelehenetik ostiralera								
DB03	LEKEITIO - DONOSTIA							
Lekeitio	6:15	9:50	12:50	17:50	20:00			
Ondarroa	6:40	10:15	13:15	18:15	20:25			
Mutriku	6:45	10:20	13:20	18:20	20:30			
Donostia	* 7:55	11:30	14:30	19:30	---	* Unibertsitatetik		
DB03	DONOSTIA - LEKEITIO							
Donostia	8:00	11:00	* 14:30	18:00	20:30	* Unibertsitatetik		
Mutriku	8:50	11:50	15:25	18:50	21:20			
Lekeitio	9:35	12:35	16:10	19:35	22:05			
DB04	ONDARROA - MALLABIA							
Mutriku	7:15	orduro	20:15	21:25	22:15	22:45		
Mendaro	7:50	orduro	20:50	22:05	22:25	22:55		
Eibar	8:15	orduro	21:15	22:30	22:45	23:15		
Mallabia	8:30	orduro	21:30	22:45	---	---		
OSTIRAL GAUEAN Mutrikutik: 23:25; 01:15.								
DB04	MALLABIA - ONDARROA							lanegun ostiraletan
Mallabia	6:00	6:45	orduro	20:45	21:25	* 22:05		
Eibar	6:05	7:05	orduro	21:05	22:10	22:15		
Mendaro	6:35	7:35	orduro	21:35	22:20	22:30		
Mutriku	6:55	7:55	orduro	21:55	22:30	22:40		
OSTIRAL GAUEAN Mutrikura heldu: 00:25. (Eibarren -25 min.)								
DB05	MUTRIKU - ZUMAIA							
Mutriku	6:25	9:25	11:25	13:25	16:25	18:25		
Deba	6:40	9:45	11:40	13:40	16:40	18:40		
Zumaia	7:10	10:10	12:10	14:10	17:10	19:10		
DB05	ZUMAIA - MUTRIKU							
Zumaia	8:10	10:10	12:10	15:10	17:10			
Deba ^{35 min. zain}	8:40	10:40	12:40	15:40	17:40			
Mutriku	9:25	11:25	13:25	16:25	18:25			
DB06	ONDARROA - SORALUZE							
Mutriku	8:45	10:45	12:45	14:45	17:45	19:45	21:45	
Mendaro	9:15	11:15	13:15	15:15	18:15	20:15	22:15	
Soraluze	9:40	11:40	13:40	15:40	18:40	20:40	22:40	
DB06	SORALUZE - ONDARROA							
Soraluze	7:40	9:40	11:40	13:40	16:40	18:40	20:40	
Elgoibar	7:45	9:45	11:45	13:45	16:45	18:45	20:45	
Mendaro	8:00	10:00	12:00	14:00	17:00	19:00	21:00	
Mutriku	8:20	10:20	12:20	14:20	17:20	19:20	21:20	

larunbat, igande eta jai-egunak							
DB03	LEKEITIO - DONOSTIA						
Lekeitio	8:00	12:30	17:00	19:00			
Ondarroa	8:25	12:55	17:25	19:25			
Mutriku	8:30	13:00	17:30	19:30			
Donostia	9:40	14:10	18:40	20:10			
DB03	DONOSTIA - LEKEITIO						
Donostia	10:30	14:30	17:00	ig 20:30	ig 21:00	ig igande/jai-egunak larunbatak	
Mutriku	11:20	15:20	17:50	21:20	21:50		
Lekeitio	12:05	16:05	18:35	22:05	22:35		
DB04	ONDARROA - MALLABIA						
Mutriku	la 7:15	8:15	orduro	20:15	21:25	la 22:15	
Mendaro	7:45	8:45	orduro	20:45	22:05	22:25	
Eibar	8:10	9:10	orduro	21:10	22:30	22:45	
Mallabia	8:25	9:25	orduro	21:25	22:45	---	
LARUNBAT GAUEAN Mutrikutik: 23:25, 23:55, 01:55, 03:55, 05:55.							
DB04	MALLABIA - ONDARROA						
Mallabia	la 6:50	7:45	orduro	19:45	20:45	21:45	22:00
Eibar	7:00	8:00	orduro	20:00	21:00	22:00	22:15
Mendaro	7:35	8:35	orduro	20:35	21:35	22:35	22:40
Mutriku	7:55	8:55	orduro	20:55	21:55	22:55	23:00
LARUNBAT GAUEAN Mutrikura heldu: 01:10; 03:10; 05:10; 06:10. (Eibarren -25 min.)							
DB05	MUTRIKU - ZUMAIA						
Mutriku	la 8:25	10:25	12:25	14:25	16:25	18:25	20:25
Deba	8:40	10:40	12:40	14:40	16:40	18:40	20:40
Zumaia	9:10	11:10	13:10	15:10	17:10	19:10	21:10
DB05	ZUMAIA - MUTRIKU						
Zumaia	la 9:10	11:10	13:10	15:10	17:10	19:10	ig 22:10
Deba	35 min. zain	9:40	11:40	13:40	15:40	17:40	19:40
Mutriku	10:25	12:25	14:25	16:25	18:25	20:25	23:25
DB06	ONDARROA - SORALUZE						
Mutriku	9:45	11:45	13:45	17:45	19:45	21:45	
Mendaro	10:20	12:20	14:20	18:20	20:20	22:20	
Soraluze	10:40	12:40	14:40	18:40	20:40	22:40	
DB06	SORALUZE - ONDARROA						
Soraluze	la 8:40	10:40	12:40	16:40	18:40	20:40	
Elgoibar	8:45	10:45	12:45	16:45	18:45	20:45	
Mendaro	9:00	11:00	13:00	17:00	19:00	21:00	
Mutriku	9:20	11:20	13:20	17:20	19:20	21:20	

	Lehena A-O	Lehena L-I	Azkena egunero		Lehena A-O	Lehena L-I	Azkena egunero
BILBOTIK		7:00	20:00	DonostiaTIK	5:50	7:50	20:50
Eibar	6:14	7:14	21:14	Errekalde	5:59	7:59	20:59
Elgoibar	6:24	7:24	21:24	Orio	6:14	8:14	21:14
Mendaro	6:33	7:33	21:33	Zarautz	6:20	8:20	21:20
DEBA	6:44	7:44	21:44	Zumaia	6:29	8:29	21:29
Zumaia	7:00	8:00	22:00	DEBA	6:43	8:43	21:43
Zarautz	7:08	8:08	22:08	Mendaro	6:52	8:52	21:52
Orio	7:15	8:15	22:15	Elgoibar	7:01	9:01	22:01
Errekalde	7:29	8:29	22:29	Eibar	7:11	9:11	22:11
Donostia	7:38	8:38	22:38	Bilbo	8:20	10:20	23:20

ONDARROA - BILBO			BILBO - ONDARROA		
astelehenetik ostiralera			astelehenetik ostiralera		
	lehena	azkena		lehena	azkena
A3916 Ermuatik	5:40	19:40	A3916 Ermuatik	7:10	22:10
Mutrikutik irten: 6:25, 7:25, 15:25			Mutrikuraino: 14:10, 18:10, 20:10		
A3915 Durangotik	6:10	20:10	A3915 Durangotik	7:40	21:40
Ondarroatik Bilbora zuzenean: 6:30; 7:30					
jai egunak			jai egunak		
A3916 Ermuatik	6:40	20:40	A3916 Ermuatik	8:10	22:10
A3915 Durangotik	7:10	20:10	A3915 Durangotik	8:40	21:40

IZENBURUA

Testua

Sinadura

Kalaputxi aldizkariak irakurleen gutunak plazaratzen ditu.
Gutunak izen abizenekin bidaliko dira posta arruntez edo
posta elektronikoz aldizkaria@kalaputxi.eus helbidera.
Aldizkariak ez du zertan bere egin idatzien edukia.

HARPIDETZAK 2024

Mutrikutik kanpo bizi den lagunen bati Kalaputxi bidali nahi dionak hemen du aukera.

Kalaputxira bidali beharrekoak (aldizkaria@kalaputxi.eus helbidera edo [Ansorregi oinetako dendan](#) sobre batean sartuta):

NORK ESKATZEN DUEN

Izen-abizenak eta telefonoa (e-posta ere bai, nahi bada)

NORI BIDALI NAHI ZAION

Izen-abizenak, helbidea, posta kodea eta herriaren izena

ORDAINAGIRIAREN KOPIA

Kontu zenbaki honetan dagokion kopuruaren ordainketa egin izanaren ordainagiriaren kopia.

Laboral Kutxa ES70 3035 0188 91 1880017087

(Titularra: Karenka Komunikazio Elkartea)

Hego Euskal Herria eta Estatuak, 15 euro

Europa, 25 euro; Mundua, 50 euro

Dolores Andonegi Oses

Heriok, maitekiro,
bere hegaletan bildurik,
eraman digu Dolores
haizearen bestaldeko
isiltasunaren eremura.
Baina Leizarren inguru honetan
bere jakite eta maitasunaren
arrasto ugari utzi digu
bizitzarako helduleku.

Mutriku, 2023ko abendua

Arantzazu Larrañaga San Martin

*zuretzat
Aran*

Hitzik gabe geratu garen honetan,
Hitzak nahiko genituzke
Zure bizitzaren berri emateko,
Hitzak nahiko genituzke
Zure eskuzabaltasuna adierazteko,
Hitzak nahiko genituzke
Zure adoreaz, indarraz, kemenaz,... hitz egiteko,
Hitzak nahiko genituzke
Zure hutsunea betetzeko,
Urtarrileko haize finak hiru hitz ekarri dizkigu;

MAITE ZAITUGU ARANTZAZU

ZURE LAGUNAK

Mutrikun, 2024ko urtarrilaren 12a

SAN ANTON, BISIGUAK EDONON

NEGUKO ARRANTZA

Eskuak kakotuta izaten ei zuten hotzak eraginda neguko arrantzan, lonjan tretzak karnatatzen edo "Iskoten" bisiguak ontziratzen. Adineko arrantzaleek gogoan duten lan gogor hura, eta gaurkoan Joseba Basterretxeak hau kontatu digu Kalaputxirako.

Noiz arte irauten zuen atuneta garaiak, eta noiz hasi neguko arrantza?

Gutxi gorabehera irailaren bukaeran, beti ere, itsasoaren egoeraren arabera. Ondoren, neguko arrantza prestatzeko lehenengo lana, karnatatarako behar zen antxoa harrapatzea zen; harrapatu eta lonjan gazitu.

Hurrena, tretzak prestatzea. Materiala erosten zen —soka eta amuak—, eta tripulazioko gizonen artean partitzen zen, bakoitzak 180 amuko hamar bat tretza egin zezan etxean. Material honen kostua, erdia armadorearen kontura eta beste erdia eskifaiaren kontura.

Itsasontzian atunetarako behar zen tresneria aterata, eta beste eginbeharrak bukatu ondoren, prest zegoen neguko arrantzan hasteko. Hilabeteko kontua izaten zen prestakuntza.

Tretzak egitea aipatu duzu. Nola egiten ziren?

Atalijatze lana deitzen zaio txanpela amuari lotzea, eta taula baten jarritako ziri baten kokatzen ziren amuak. Ondoren, amuak banan-banan urkuilu baten kateatu, eta txanpela supilari lotzen zitzaion, txanpelaren luzera baino zati bat handiago utzita hurrena lotzeko. Tolestuta gordetzen zen tretza, supilari kolore bat emanez, itsasoan nahasmenak izaten zirenean, itsasontzi batena edo bestena zen bereizteko. Tretzak prestatuak lonjan gordetzen ziren.

Antolakuntza berezirik izaten zen negu-arrantzan?

Bai. Bi lan zeuden tretzekin arrantzara joateko, bata lehorrean tretzak libratu, karnata jarri eta treetzaretan prestatzea, eta, bestea, arrantza bera itsasoan.

Lehenengoaren ardura lonja-aitonak (tripulazioko zaharrena) zuen, txalupa-mutilaren laguntzarekin, baita, behar izanez gero, laguntzaile gehiagorekin, maiz emakumeek jarduten zuten eginkizun horretan. Arrantzarena, berriz, patroiairen agintera zegoen.

Nola funtzionatzen zuen lehorreko lanak?

Esan dugun bezala, lonja-aitona zen arduraduna, baina txalupa-mutilen lanak garrantzi handia zuen: patroiairen aginduz, itsasoratzeke agindua ematen zuen etxez etxe joanda, kaletik deiadar eginez aldaba jo ondoren, eta batzuetan bizilekuraino igota. Itsasontzia itsasoratzean, goizeko ordu bata aldera, txalupa-mutilak hartzen zuen beta lo apur bat egiteko, zeren goizeko lauetan deitu behar zion lonjako aitonari itsasoan zirela esan eta hurrengo egunean erabiliko ziren tretzak karnatatzen hasteko. Baita, hala behar izanez gero, pertsona gehiagori deitzeko ere, gehienbat tretzetan nahasmenak zirenean.

Hogeita bost tretzotara prestatzen ziren tretzak karnatatuta, bakoitzean bi tretza sartuta, eta domino-otarrean sartzen ziren tapak jarrita.

Noiz eta nola egiten zen arrantza tretzekin?

Gaueko ordu bata aldera izaten zen itsasoratzea, horretarako lonjan prestatuta zegoen domino-otarra hartzen zuten bi gizonen artean, haga bat sartuz alde banatan zuten lakioetan eta bizkarrean hartuta eramaten zuten potinera edo itsasontzira.

Ohikoena "Ixkote" —arrantza-kala— aldera joatea zen, bost bat orduko bidean ipar-ekialderantz. Neguan ez zen

ALAZNE OPTIKA

Jose Mª Altzibar etorbidea 1
Tel. 943 60 31 54 - alazne.optika@gmail.com

MUTRIKUKO TANATORIOA

Iriagirre z/g

Albia
EHORZKETA ZERBITZUAK

Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)

erraza lehorreko erreferentziak hartzea, eta, sonda erabiliz, laurogeitik ehun bat brazako sakoneran botatzen ziren 50 tertzak bata besteari lotuta egunsentia baino lehen. Lehenbiziko harria kordelarekin lotuta txopatik bota, eta hari lotuta lehengo tertzeta joaten zen, gorantz buia azaleratzen zen. Lehengo tertzari, bigarrena, hirugarrena,..., hala denak itsasoratu arte, normalean bi tertzaren artean kordela lotu eta beste buiak jarritz. Sakonera ezberdinean jartzen ziren amuak buien kordela luzeago edo motzago jarrita, patroiak agindu bezala. Itsasontzia mantso-mantso abian jarrita botatzen ziren tertzak uretara.

Tertzeta guztiak uretan zirenean, itsasontzia gelditu, eta denboratxo bat hartzen zen, kafetxo bat hartzeko moduan. Patroiak agintzerakoan, lehen tertzeta jaurtitako lekura itzuli eta ziortzarekin –makila luze bat kako antzekoa– jasotzen zen lehen buia. Arrabola batetik tiraka, gizon erdiek jarduten zuten tertzak ontziratzen eta etortzen ziren bisiguak despeskatu eta otarretan jartzen. Patroia leman, gizon bat brankan, eta besteek neberan arrain-otarrak sartu eta tertzak libratzen jarduten zuten. Binaka-binaka urkuiluan amuak jarrita tolesten ziren berriro tertzak eta domino-otarrean sartu. Ahalegin berezia egin behar izaten zen oso nahasirik etortzen zirenean, lonjakoei lana murrizteko. Garbitu mangera batekin eta domino-otarrean gordetzen ziren.

Alatze kontuak amaitu, eta etxerako bidea hartzen zen. Bitarte horretan aprobetxatzen zen bazkaria egiteko. Arratsaldeko lauak aldera porturatzen zen, erabilitako domino-otarra berriro lonjara, eta arrain-otarrak kofra-

diara bentan jartzeko.

Ohitura zuen txalupa-mutilak bisigu eder bat hartu eta saltzeko. Ateratako diru harekin, pattarra eta galletak erosten zituen hurrengo goizeko seiak aldera “usadioa” betetzeko lonjan lanean ari ziren artean.

Bisiguak solik arrantzatzen al ziren?

“Ixxkote”ko kalan bisigua zen nagusi, tartean beste arrain batzuk, perlintxak bezala, etortzen baziren ere. Bazen bisigu-erregea, oso arrain estimatua zena, baina gutxi batzuk besterik ez ziren harrapatzen.

Barruko kalan, Lekeitio aldean, papardoa harrapatzen zen, eta gertatzen ziren urteak papardo asko arrantzatzen zirenak ere.

Noizbehinka “Ixxkote” aldera bidean gertatzen zen ardora ikustea ere, eta, sarea barruan izaten genuenez, botaldia egiten zen, eta antxoa harrapatuz, denok pozik. Bisiguak baino prezio hobea egiten zuenez, Donostia aldera egiten genuen eta freskotarako saldu. Partila polita eta lonjakoentzat lanik egin beharrik ez.

Noiz arte harrapatzen zen bisigua?

Denok dakigu San Antonetan, urtarrilak hamazazpi, San Anton *besugos a montón* esaten zela gaztelaniaz, beraz, urtarrilean ere gogor egiten zen lan, hala ere, galtzen joaten zenean, antxoaren kanpaina hasteko gelditu eta enbarkazioa prestatzen joaten zen. Aantxoa kanpaina lehenago hasten zen orduan, eta ez zegoen berdela harrapatzeko ohiturarik.

ospakizunak, bazkariak, bataioak, eguneko menua...

SAN JUAN JATETXEA

Mutriku-Deba errepidea, Laranga auzoa

Tel.: 943603167 (jatetxekoa)

Uzuri ELGOIBAR - DEBA

RPS 183/12 optika audio

DEBA, Ostolaza 7 - Tel. 943 19 21 92

ELGOIBAR, San Frantzisko 21 - Tel. 943740359

BIZIKLETA ELEKTRIKOEK BADUTE JABEA

Azken urteetan bezala, aurtengo Gabon jaien inguruan Udalak *Entxufatu herriko komertziora* kanpaina antolatu zuen herriko merkataritzaren alde. Bi bizikleta elektriko irabazteko aukera emango zuten tiketak banatu dira herriko komertzioetan egindako erosketa bakoitzean, eta antolatzaileek adierazi dutenez, kanpainak iraun duen hiru asteetan herriko dendetan 525.000 euro mugitu dira tiket hauen inguruan. Bizikletek ere izan dute irabazleak: Ane Aranberri Azkarragak irabazi du lehen sariko bizikleta Entzuzko Aliprox-Eroski establezimenduan egindako erosketarekin lortutako 47.578 zenbakiko tiketarekin. Ruth Collazo Camposek irabazi du bigarren sariko bizikleta elektrikoa Erdikokaleko Ansorregi oinetakoak establezimenduan egindako erosketarekin jasotako 05.023 zenbakiko tiketarekin.

VALENTINI OMENA, OLENTZERO EGUNEAN

Valentin Barronea Iñarrari, esker onez, Mutrikuko herriak, 2023ko abenduaren 24an.

Olentzero herrira etorri zen egunean oroitzapen-eguna ere izan genuen. Izan ere, duela berrogei urte umeen eskutitzak eta eskariak jasotzen hasi zen tokian, Olentzerok Mutrikun izan zuen laguntzaileari omenaldia egin zitzaion, ekitaldi xume eta sentituan. Bertaratutakoek, bertso ederra, aureskua eta Alkatearen hitz lau batzuk entzun ostean, Valentin gogoan hartzeko aukera izan zuten, eta azken lau hamarkadetako hitzordu bera gogoratu: Gabon gaueko magia eta umeen nahiz helduen ilusioa. Valenen oroitzapenak horixe ekarriko digulako beti, eta oroitzapen horretan Pello Ulaziak parkean egindako oroigarria lagungarria gertatuko zaigu.

VALENTIN BARRONEA IÑARRARI.
ESKER ONEZ MUTRIKUKO HERRIAK
2023-12-24

NESKAK HASI DIRA ARRAUNEAN

Hasi da 2024 denboraldia arraunaren munduan, eta mutrikuarrok aurtengoan ere ordezkari izango dugu Gipuzkoako kostaldeko itsasoetan. Aurreko denboraldietan mutilek eraman dituzte herriko batel, trainerila eta traineruak kantauri itsasoan zehar, eta banderak ere ekarri tuzte herrira. Aurtengoan, herriko neskek tokia hartu diete mutilei eta beraiek eramango dituzte herriko koloreak Gipuzkoako eta Euskal Herriko itsaso zabalean. Hasi berria den denboraldiaren berri izango dugu aurrerago. Guk, bitartean, bultz egingo dugu zuek teink egiteko, neskak! Animo guztioi!

ASTIGARRAGA ANAIAK, S.L.U

ERAIKETAK

Tel.: 943 60 40 86 / 667 411 938

e-mail: astigarragamutriku@outlook.es

Txurruka Tteak., 28 behe - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

LEA-ARTIBAI

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20

ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960

Mug: 659 879 268

Ziortza

ILEAPAINDEGIA

943945308

Jose Maria Alcibar 10

Ziortza_ileapaindegia

Ziortza_ileapaindegia

OSAKIDETZAN EUSKARAZ

Debabarreneko ESiko tokoginekologiako zerbitzuan euskarazko eskaintza aktiboa martxan da.

Abenduaren 1ean abiatu da ofizialki egitasmo hau, osasun zentroetako emaginek eskaintza aktiboaren orria banatzen hastearekin batera.

Urte bete baino gehiago eman du lantalde batek tokokoginekologiako ibilbide osoan arreta euskaraz emateko hobekuntza arloak aztertzen. Horretarako erabiltzaile euskaldunei galdetu zitzaien beraien esperientziatik abiatuta zer hobetutak identifikatzeko eta zerbitzua osatzen duten unitate ezberdientako langileekin ere hausnarketa-saioak egin ziren. Ondoren, 2023 ekintza-plana adostu eta martxan jarri da.

Proiektu honetan ekintza-giltzarriak hauek dira: erabiltzaileen hizkuntza hautua erregistratzea eta bistaratzea; agendak antolatzea erabiltzaile euskaldunei kontsultak eta probak ginekologo elebidunekin emateko; hizkuntza erabilera irizpideen jarraipena unitateen kudeaketan integratzea; langileen formakuntza eta motibazioa eta, azkenik langileei eta erabiltzaileei neurri guztien berri komunikatzea.

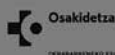
Hain zuzen ere, erabiltzaileei eskaintza aktiboaren berri zuzenean emateko prestatu dugu lehen mailako emaginek kontsultan banatuko duten informazio orria. Bertan azaltzen da Osakidetzarekin komunikazio hizkuntza bezala euskara aukeratu eta erregistratu dutenek “e” ikurrarekin identifikatuak izango direla bai aplikazio informatikoetan, bai haurdunaldi kartilan, baita, ospitaleratuak izanez gero, oheburuetan ere. Era berean profesionalek hizkuntza erabilera irizpideak jarraituko dituzte beraiekin euskaraz hitz eginez, haiek ere “e” ikurra erabiliz, dokumentazioa euskaraz emanez...

Debabarreneko ESlan aurrera eraman nahi den egitasmo honen berrikuntza da zerbitzu baten ibilbide osoa kontuan hartzen dela, hasi osasun zentroetako kontsultetatik eta ospitaleko kontsulta, proba eta egonaldietara, erabiltzaileen eta langileen ikuspegia jasota.

Asmoa da esperientzia honetan ikasitakoak beste zerbitzuetara hedatzea eta dagoeko urratsak ematen ari dira hainbat arlotan.

OSASUN SAILA

Ba al dakizu Debabarreneko ESian tokoginekologian egingo duzun ibilbide osoa Euskaraz jasotzeko eskubidea duzula?

Zeure hizkuntza aukera honela erregistratu dezakezu

- Osasun zentroko harrerako langileen bidez
- Zuk zeuk OSASUN KARPETAREN bidez

OSASUN KARPETARA SARTU

[illegible]

ALEX

ELEKTRIZITATEA

Alexander Elezgarai Agirrebengoa

- instalakuntza elektrikoak • domotika • telekomunikazioak
• mantenu eta muntaia elektrikoak • argiztapen diseinuak

638 713 685 • alexmutriku69@gmail.com • Mutriku

POTERO

DENDA.....943603643

OKINDEGIA.943604512

Hondartza 3-4, behea
31 postakutxa
20820 DEBA
Tel. eta faxa: 943 192 249
Mob. 629 639 685
629 641 940
sagarmina@sagarmina.com
www.sagarmina.com

æek
23.korrika

HARRO HERRI

Irundik Baionarat 2024ko martxoaren 14tik 24ra

Euskal Herri osoan zehar egiten den euskararen aldeko ekimen erraldoia, **KORRIKA**, aurki izango dugu gure artean. Bi mila eta zazpiehun kilometro euskararen alde, adin eta mota guztietako milaka partaiderekin, gau eta egun gelditu gabe. **KORRIKA**k jasotzen duen maitasun eta babesa itzuli nahi dizkio AEKk jendarteari eta inguruari **KORRIKA** arduratsuago bat sustatuta: feminismotik eraikiz, gizarte erantzukizunetik aniztasuna zabalduz eta aztarna ekologikoari erreparatuz.

23. KORRIKA motorrak berotzen hasia da. Bi urtetik behin Euskal Herriko jendartea mugitzen eta astintzen duen ekimena prestazen hasteko garaia iritsi da.

1980tik 43 urte pasa dira eta urteak igaro ahala indartuz joan den **KORRIKA** gure artean izango dugu MARTXOAREN 20an, eguaztena, arratsaldeko ordu biak aldera. Debarren eskutik jasoko du Mutrikek lekukoa ondoren ondarrutarrei emateko.

KORRIKAN PARTE HARTZEKO MODUAK

- Herriko **KORRIKA** batzordean parte hartuz.
- DIRUZ LAGUNTZAILE izanda, **KORRIKA** materiala erosiz, diru bilketan lagunduz...
- Herrian antolatuko diren ekitaldietan parte hartuz.
- **KORRIKA**ren berri emanez inguruan.
- **KORRIKA**n bertan parte hartuz...
- ...

KORRIKA BATZORDEA MUTRIKUN

Aurreko **KORRIKA**k gogoratu, hasieran hamabostero biltzen bazen ere, datak hurbildu ahala, asteroko bilerak izaten dira, bertan edozeinek, edonork du parte hartzeko aukera, ikastetxe, herri mugimendu, euskaltzale... ateak zabalik daude denentzat. **Asteazkenetan, iluntzeko 7etan Luardon.**

MEZUA

Harro herri, euskaraz jakin zein ez, har dezagun
dimentsio orotan eragiteko konpromisoa, herria batuta.
Harrotasunez! Konplexuak gainetik kendu,
mugi dezagun euskararen herria, ingurua mugiarazi arte.
Harro hadi Kantauri itsasoa,
Arabako mahats, Bardeako buztin.
Harro zite Pirinioetako elur, Meatzaldeko burdina.
Elkarrekin nahi ditugu pausoak egin,
espazio berriak irabazi eta, hitzez zein ekintzez,
aldarri egin.
Gauden harro garenaz, eta egiten dugunaz.
Bete ditzagun etxe eta kaleak euskaraz.
Harro plazan, online zein kanpoko bizitzan.
Herro herri, eta harro **KORRIKA**n!

OMENDUA

23. KORRIKAk Azterketak Euskaraz kolektiboa omendu nahi du, Baxoa eta Brebeta euskaraz egiteko borrokan ari diren ikasleak. Azterketak euskaraz Kolektiboa gazteek osatua da, guraso zein irakasleak bidelagun dituztelarik gatazkan. Euskararen ekin-tzaile dira, haiek dira protagonista, eta haien bidez 35 urtetan hainbat belaunaldiren lana aitortzeko ordua da.

(Baxoa, Frantziako Estatuan goi-mailako ikasketak egiteko derrigorrezko titulua da. Brebeta, berriz, 14-15 urteko ikasleek eskolaldia gaingitu dutela ziurtatzeko jasotzen duten diploma). Euskara da haien aldarria, **KORRIKA**rena bezalaxe, beren ikas- keten une erabakigarri batean, herritar euskaldun gisa dagoz- kien hizkuntza-eskubideak aldarrikatzeko hautua egiten dute. Frantziako Gobernuaren aginduen gainetik eta beren notetan ondoriozko kalteak onartuta.

naiz: **hamaiaka berria**
aldi hau kontatzeko

ARGIA

eitb

23. korrika

Irundik Baionarat 2024ko martxoaren 14tik 24ra

HARRO HERRI

korrika.eus

MARTXOAK 14, OSTEGUNA

Irun	16:00
Hondarribia	16:37
Irun	17:10
Hendeia	17:26
Ziburu	18:45
Donibane Lohizune	19:08
Azakaine	19:40
Itsasu	21:58
Kanbo	22:43
Uztartitze	23:29

MARTXOAK 15, OSTIRALA

Hazparne	00:47
Donapaleu	04:11
Artle	05:29
Maule	06:53
Urdiñarbe	07:19
Larzabale	09:20
Donibane Garazi	10:58
Artle	11:24
Baigorri	12:16
Erratzu	14:14
Arizkun	14:34
Elizondo	15:08
Iruñea	15:26
Eugui	18:23
Zubiri	19:02
Erro	20:00
Lintzoain	20:19
Garralda	21:57
Abaurrepea	23:11
Abaurregina	23:30

MARTXOAK 16, LARUNBATA

Eskaroze	00:54
Nabaskoze	03:10
Domeñu	04:51
Zangoza	06:51
Oibar	07:36
Irunberri	08:39
Artieda	09:25
Agoitz	10:54
Urrotz	11:52
Egues	13:01
Uhartre	13:28
Sarriguren	13:51
Burlata	16:44
Atarrabia	17:04
Iruñea	17:14
Antsoain	17:29
Iruñea	17:43
Artika	18:05
Berriozar	18:16
Barañain	19:15
Zizur Nagusia	19:38
Noain	20:37
Biurrun	21:48
Eneritz	22:29
Obanos	23:04
Gares	23:22
Mendigorría	23:54

MARTXOAK 17, IGANDEA

Artaxoa	00:55
Tafalla	02:03
Miranda de Arga	03:55

Faltsez	05:31
Martzilla	07:47
Alesbes	08:38
Cadreita	09:45
Castejon	10:33
Tutera	12:24
Cascante	13:35
Tutera	14:47
Arguedas	16:18
Cadreita	17:22
Milagro	18:05
Azagra	19:25
San Adrian	19:58
Andosilla	20:23
Carcar	20:49
Lodosa	21:48
Sesma	22:45

MARTXOAK 18, ASTELEHENA

Allo	00:10
Lizarrá	01:09
Murieta	02:53
Antzin	03:12
Acedo	03:45
Kanpezu	04:54
Genevilla	05:26
Lapoblacion	06:20
Meano	06:34
Kripan	07:05
Elvillar	07:36
Guardia	08:15
Leza	08:50
Urizaharra	10:25
Trebiñu	11:56
Argantzón	12:55

Langraiz	13:45
Zuhatu	15:09
Kuartango	16:13
Izarra	17:02
Murgia	17:32
Abetxuko	19:33
Gasteiz (Alde Zaharra)	21:58
Elorriaga	23:11

MARTXOAK 19, ASTEARTEA

Dulantzi	00:16
Dallo	01:03
Zuhatu	01:39
Donemiliaga	01:59
Agurain	02:35
Erdoña	02:56
Zaldondo	03:20
Araia	03:20
Egino	04:12
Ziordia	04:33
Olazti	04:47
Altsasu	05:13
Bakaiku	06:09
Etzarrí Aranatz	06:27
Arbizu	07:07
Lakuntza	07:14
Uhartre Arakil	07:38
Hirberri	08:25
Iruñea	09:13
Latasá	09:34
Oskotz	10:24
Eritzeoiti	11:09
Gelbentzu	11:42
Larrintzar	12:14
Berute	13:52

Aldatz	14:24
Etzarrí	14:31
Mugio	14:50
Lekunberri	15:03
Uitzí	15:39
Leizor	16:31
Goizueta	18:38
Hernani	20:20
Lasarte-Oria	22:15
Usurbil	22:53

MARTXOAK 20, ASTEZKENA

Orio	00:02
Zarautz	00:43
Zumaia	02:03
Zestoa	04:04
Azkoitia	05:31
Bergara	07:36
Elgeta	08:34
Ermua	09:58
Eibar	10:30
Soraluze	11:15
Elgoibar	12:09

Mutriku 14:11

Ondarroa	15:03
Markina	16:21
Munitibar-Arbazegi-Gerrikatz	17:45
Lekitio	19:36
Flantzobé	21:37
Gernika	23:04

MARTXOAK 21, OSTEGUNA

Bermeo	01:31
Mungia	03:56
Gorliz	05:43
Plentzia	06:08
Getxo	07:29
Leioa	08:37
Derio	10:20
Galdakao	12:33
Basauri	13:55
Arrigorriaga	14:58
Bilbo	16:59
Barakaldo	20:31

Sestao	21:52
Portugalete	22:08
Sanurtzi	22:40
Trapagaran	23:18
Ortuella	23:55

MARTXOAK 22, OSTIRALA

Abanto	00:27
Muskiz	01:18
Zalla	03:51
Gordexola	05:29
Artziniega	06:25
Alara	07:56
Urduliz	09:14
Amurrio	10:12
Laudio	11:27
Arakaldo	12:35
Ugao	13:09
Zeberio	13:46
Areatza	15:01
Igorre	15:38
Dima	15:59
Amorebieta-Etxano	17:39
Elorrio	20:13
Durango	21:56
Marina	23:08

MARTXOAK 23, LARUNBATA

Otxandio	00:12
Legutio	01:12
Gatzaga	02:24
Arrasate	03:35

Oñati	04:34
Zumarraga	06:54
Gabiria	08:05
Idiazabal	09:37
Beasain	10:57
Ordizia	11:48
Alegia	13:14
Ibarra	14:13
Andoain	15:57
Umieta	16:42
Hernani	17:25
Astigarraga	17:54
Donostia	19:22
Pasai Antxo	23:01
Lezo	23:33
Oreñeta	23:52

MARTXOAK 24, IGANDEA

Oñati	00:33
Lesaka	03:25
Bera	04:01
Sara	05:17
Senpere	06:09
Arbona	07:38
Biarriz	08:07
Angulo	08:45
Baiona	09:17
Hiriburu	09:51
Mugerre	10:22
Baiona	12:29

araba álava
foru aldundia diputación foral

Maquelsa

INPRIMATZE
SOLUZIOAK
www.maquelsa.com

oreka i.t.
corporate balance

Markel Andonegi Ibarrola

TEKNOLOGIAK ERAKARRITA

Ez zitzaion errazak egin hasierako pausoak ematea eritasun larri bat tarteko, baina nerabezaro ondoren ondo luzatu ditu urratsak gure Markelek bere ikasketak tarteko. Mutrikutik Arrasatera eta Japoniarako jauzia eginez lehenengo, eta Madril alde horretara azkena. Bere bizipenak kontatu dizkigu Markelek bere hogeita bi urteetako talaiatik.

Markel, ikastolako gelako lagunekin tubo-parkean

Nola bizi izan zenuen haurtzaroa?

Gure etxean zein lagunen artean normaltasunez bizi izan nituen nire umezaroaren lehenengo lau urteak. Martxoan betetzen ditut urteak, eta hurrengo maiatzean izan nuen nire lehen ospitaleratzea. Une hura, nahiz eta berria eta berezia izan, nire ikuspegitik egunerokotasunaren aldaketak besterik ez ziren izan, edozein ume bezala moldatzen joan nintzen egoerara; guraso eta ingurukoentzat, oster, diagnostikoa ezagutzean kolpe galanta izan zen: leuzemia. Gaixotasunaren izenak berak gure artean duen gaitzaren gaina.

Gerora jakin izan dut, nire osasuna bideratzeko gurasoek egindako urratsen berri: Ameriketako Estatu Batuetara eramateko diligentziak ere egin zituzten. Baina Donostiako ospitaleko medikuek aholkatu zieten izan zezatela konfiantza, puntarengo mailan zeudela munduan, eta beste edonon bezala tratatua izango nintzela. Horrela, bertatik zuzendu zuten nire eritasunaren osasunbidea.

Bost hilabete egin nituen ospitalerata, eta, hasierako

oroitzapenak nahiko lausoak ditudan arren, ahulduta eta buruko minarekin gogoratzen ditut egunak. Baina izan nuen poz eta alaitasunez beteriko bestelakorik ere. Batik bat, nire memorian Pirritx eta Porrotxen bisitak iltzatuta gelditu dira. Izan nitzakeen nahigabe eta arazo guztiak ahaztu edo alboratu, eta mundu magiko bat biziartzera eramaten ninduten: beti izango ditut gordeta une horiek.

Urte hartan ez nintzen ikastolara joan. Ospitaleko bost hilabete horiez gain, etxean jarraitu nuen tratamendua noizbehinkako azterketa medikuak egitera Donostiara joanez. Etxean jarri zidaten kurtsoa jarraitzeko irakasle bat, eta, noizean behin, bisita egiten nuen ikastolara lagunekin egotera: ez dut ahazteko "tubo parkean" ateratako argazkia.

Noiz arte jarraitu zenuen horrela?

Hurrengo kurtsoan, sei urterekin, normaltasunez hasi nintzen ikastolan, nahiz eta azterketa medikuekin eta tratamenduekin jarraitu. Seigarren mailan, ikastolako azken urtean, eman zidaten nolabaiteko "alta", eta bizitza normala egin nezakeela esan; bitarte horretan, ni ez nintzen asko jabetu, baina sukar apur bat izaten banuen, katarro, gripe edo horrelakoren bat, gurasoak erne eta kezkatu jartzen ziren, nire defentsak ez zeukatelako behar hainako indarrak oraindik.

Institutuko eta ondorengo ikasketak nondik bideratu zenituen?

Betidanik gustatu zait mundu teknologikoa. Umetan mugitzen zen zerbait esku artean izatean, jostailu edo dena delakoak mugimendu hura nondik eta nola lortzen zuen ulertzen saiatzen nintzen. Horregatik, batxiler zientifiko-teknikoa aukeratu nuen institutuan, eta gero Arrasateko Unibertsitatera bideratu nituen ikasketak ingeniarietza mekanikoa aukeratuz.

Bigarren eta hirugarren kurtsoan, praktikak egiteko aukera izan nuen, eta haize-konpresore handiak egiten dituen Eibarko

Markel, ospitalean Pirritxekin eta Porrotxekin

ARRIETA
AUTOZERBITZUA

Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

APALLU
ITURGINTZA

Telf.: 600 316 381 - 943 02 98 61
San Agustín, 3 - Mutriku

apallu@apallu.es

www.apallu.es

Markel, Japonian, Erasmuseko lagunekin

“ABC Compressors” mundu mailan ezaguna den enpresan bete nituen. Urte eta erdi bertan lanean egon ondoren, hurrengo pausoa, gustuko sentitzen nuen herrialdean “Erasmus” ikasketak egiteko aukera: Japonian.

Ez da salto makala! Zergatik eta nola aukeraketa hori?

Esan bezala, erakartzen zidan herrialdea zen, antzinako kultura, gastronomia..., eta ni baino laupabost urte zaharragoa den mutrikuar bat ere izana zenez bertan, harekin harremanetan jarri, Erasmus egiteko herrialdeen zerrendak ikusi, eta bertarako eskaera egin nuen, prest zer aurkituko.

Eta gustura aurkitutakoarekin?

Ez dakit erantzun zuzen bat emango dudana. Zortzi hilabete egin nituen erresidentzia baten bizitzen eta laboratorio baten praktika esperimentalak egiten: auto elektrikoentzat eguzki-plakak ezartzeko metodologian. Arlo teknikoetik espero nuena jaso nuen, baina harreman arloan mundu berezi batekin aurkitu nintzen.

Nagaoka hirian kokatu nintzen, ez da herri handia, 270.000

biztanle dituen arren, eta zaila egin zitzaidan bertako biztanleekin harremanak izatea. Alde batetik, ingeles maila baxua zuten orokorrean, eta, bestetik, iruditzen zitzaidan europarroi halako beldur bezalako bat zigutela, errazago irekitzen zirela amerikarrekin. Biltzen ginen lagunon artean espainiarrak eta hegoamerikarrak ginenez, gaztelania zen gure ohizko harreman-hizkuntza; bertako lagunak ere egin genituen, non oraindik ere harremanetan jarraitzen dugun, baina hauek normatik kanpoko bezala hartzen zituztela esango nuke. Egia esan, hiria ere auzo ezberdinetan banatuta dago, eta erdigunea, nolabait giro soziala sortzeko lekua, erdi hutsik aurkitzen zen ia beti. Jende itxia iruditu zitzaidan. Euren bizitzan ere, estudiatzea eta lana bertan egiteko helburuarekin jokatzeko dute. Maila bateko harremanak izatera heldu, eta taldean beste bat sartzen zenean muga antzeko bat ezartzen zuten.

Hala ere, egindako lagun horiekin bizi izan ditudan uneak oso politak izan dira, eta bihotza bete-bete eginda bueltatu nintzen. Pentsatu nahi dut hiri nagusiagoetan beste izaera zabalago bat izango dutela.

Euskal Herriaren berri bazuten?

Ustekabean harrapatu ninduten hor. Bazuten gure berri, kokatzen gintuzten Europako mapan, eta gastronomia aldetik oso ezaguna zuten euskal pastela, eta, zer esanik ez, Take Kubo, Errealeko jokalaria, baita Donostiako hiria ere.

Ettxera bueltatzean, zein izan duzu hurrengo pausoa?

Madrilera joan nintzen automozioiko ingeniaritza masterra egitera. Praktikak egiteko lanen bila ibili ondoren Patentes Talgo S.L.U. tren-industria enpresan aurkitu dut lekua konfigurazioen kudeaketan. Alde teknikoa gehiago gustatu izan zait beti, baina nabilen lanean ez nuen uste hain gustura ibiliko nintzenik: baliabideen prestakuntzan.

Oso gogorra dut egunerokoa. Goizeko bederatzietatik

eguerdiko ordu biak arte jarduten dut enpresan, eta arratsaldeko hiruetatik gaueko bederatziak arte unibertsitatean. Praktikan Formula Student-eko konpetizio autoarekin gabiltza, jo eta ke! Urtebetekoa da masterra, eta oraindik ez dut garbi beste master bat egingo dudana ala lanbidera zuzenduko ditudan nire urratsak.

Eta non kokatu edo bizitzeko asmoa?

Ez da erraza jakitea nondik eta nora eramango nauen bizitzak, baina automozioan lan egiteko asmoarekin nabil, eta aukera gehiago dut Madril aldean hemen baino. Auskalo!

Markel, Madrilgo Unibertsitatean

Camping
Galdona
JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserria
Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU

eguneko menua
daukagu

BERISTAIN

DENDA LURRINGEGIA ESTANKOA

Barrenkale, z/g
943 60 35 44

LARANJAK GURIAN, ASPALDITXIK

Batek baiño gehixagok pentsatuko deu Valentzia aldeko toki epeletan baiño ez dirala hazten laranja-arbolak. Baiña, Euskal Herrian, aspaldikuak dira fruta eder hori ematen deuen arbolen lehelego aipamenak, itsasotik hurre dozen herrixetan batez ere. Mutrikun, esaterako, temperatura gozuei esker, XVI. gizalditxik ezagutzen dira “zero kilometroko” laranjak.

Laranja lapurretia

1798ko zemendixaren 19xa, domekia. Gabeko hamarrak dira eta eurixa da. Mutrikuar gehixenak lotan doz. Galtzada izeneko parajian, baratza baten, laranja-arbolia, frutuz beteta. Tentaziaua esku-eskura. Harritzko paretia saltatu eta han dijuaz Josepha de Larrañaga eta Juan de Juaristi, 18 urteko bi gazte. Arbolia batere laranjarik gabe laga deue. Josefak 9 laranja eraman ditxu etxera, Juanek, berriz, 35 bat laranja hartuta jua da. Partitxuko ditxue beste egunen baten.

Astelehen goizian Maria Theresa de Elorzak hutsik topatu deu bere laranja-arbola maitxia, “*el arbol de naranjo dulce, que havia no tenia ningun grano*”. Orainguan ere bai? Kokoteraifio do, ez dalako lehelengo aldixa, beste batzuetan ere baratzako jenerua ostu dixue, “*le rovanan peras, berzas y cevollas*”. Udaletxera jua eta lapurretia salatu deu.

Gaztiak baiña, ez ziran konturatu eurixarekin Maria Theresaren baratzako lurra bigun-bigun egoten dala, plote. Laranja-arbolaren jabiak, adi-adi aztertu ditxu oin-markak, “*las pisadas o huellas, que con motivo de haver llovido, y estar la tierra blanda, están a la vista, de modo, que estas señales o pisadas siguen por dicho terreno a un huertecito o cercado contiguo y desde esta a la puerta de la casa...*”. Badaki lapurrak zein etxetakuak diran. Bost urteko ume bati galdetu dixue eta, umiek jeneralian ez dakixenez gizurrik esaten, garbi-garbi azaldu deu zeifiek dakizen laranjak. Etxian, kutxa baten barruan, bezperan ostutako 35 laranja topatu ditxue.

Zidarrezko biña errialeko isuna jarri zixuen Larrañaga eta Juaristi gaztiei. Garesti pagatu zitxuen 44 laranja harek, 7 kilo inguru; zenbatian kilua? Ez zakuen errez ahaztuko.

Laranja-arbolak, noiztik?

Laranja-arbolia oso gaizki moldatzen da zero azpiko tenperaturekin. Itsasuaren funtzio termoerregulatzaillari esker, itsasotik hurre dozen herrixetan, gitxitxan egoten dira hotz haundi-haundixak. Eta zero azpiko tenperaturak egon ezkeru egun (edo ordu) gitxiko kontua izaten da. Euskal Herrian tenperatura epel horrek kostaldeko herri eta bailleratan topatuko ditxugu. Hori dala-eta aspalditxik dokumentatzen dira gure itsasbazterrian laranja-arbolak eta bestelako zitrikuak. Mutrikuko laranja-arbolen berri eman aurretik beste hiru herrixako lekukotasunak emango ditxugu: Debakuak, Getariakuak eta Bermiokuak.

Deban, 1434. urteko ordenantzek ezartzen zeuen laranjak edo limak ostu ezkeru, lapurrak, frutu-ale bakoitzeko, 3 marabediko isuna pagatu biharko zoala: “*sin liçençia e auctoridad del dueño tomare peras o avellanas o çiruelas o cerezas e figos e nuezes e castañas e duraznos e limas e naranjas e otra qual-*

quier semejante fruta (...) por cada una mançana tres blancas e por cada naranja o lima tres maravedis”. Beraz, laranja batek sagar batek baiño balixo haundixagua zakan: sagarrak hiru zuriko eta laranjiak hiru marabedi. Bikoitza.

1489. urtian, berriz, Sebastian de Olazabak getariarrak ezkontzeko zauan alabari, beste ondasun batzuekin batera, laranjadi bat eman zion; aldatzeko zozen laranja-arbolak ere aitxatzen dira agirixan.

1509. urtian Bermioko prokuradoriak gutun bat bialdu zion Gaztelako Juana I.a “Zorua” erregiñari. Bertan eskatzen zion debekatu zeixala Bermion laranja-arbolak eta antzekuak eukitzia, izan ere holako arbolek 1504. urtian herrixa erretzia eragin edo erreztu zeuen: “*dentro en los muros de la dicha villa quieren algunos veçinos d’ella plantar e plantan naranjos, y limas, y limones e otros frutales, mande que ninguno sea osado de plantar los dichos frutales*”.

Toponimuak eta izenak

Ez dira asko oiñarrixan laranja arbolak dakaizen toki-izen edo toponimuak, baina tira, batzuk behintzat badira:

Deban bada *Naranjaikua* edo *Naranjadikoa* izeneko etxia; 1988. urtian bota zeuen etxe zaharra eta berrixa eraiki. Azkoitxian Laranja izeneko baserrixa dago: *caseria de Naranja* (1800), *Laranja* (1857); ahoz *Lája* esaten dixue gaur egun. Horkua zan Patxi “Laja” bertsolarixa (1881-1946) eta Iñaki Garmendia “Laja” (1944-2019) trikitilari ezaguna. Getxon *Larrañazubi* izeneko zubixa eta parajia dago; baiña, itxura danez, toki-izen horren atzian *Laranja* dago. Horren lekuko ditxugu *Naranjazubi* (1857) eta *Laranjazubi* (1872) formak. Bada toponimo bat Mutrikun, batzuek laranjiarekin lotu izan deuen: *Laranga*. Baiña kasu horretan ez dago garbi. Horregaitxik, biharbada, 2006. urteko Zuhaitz egunian laranja-arbolak eta limoi-arbolak landatu zitxuen Larangan.

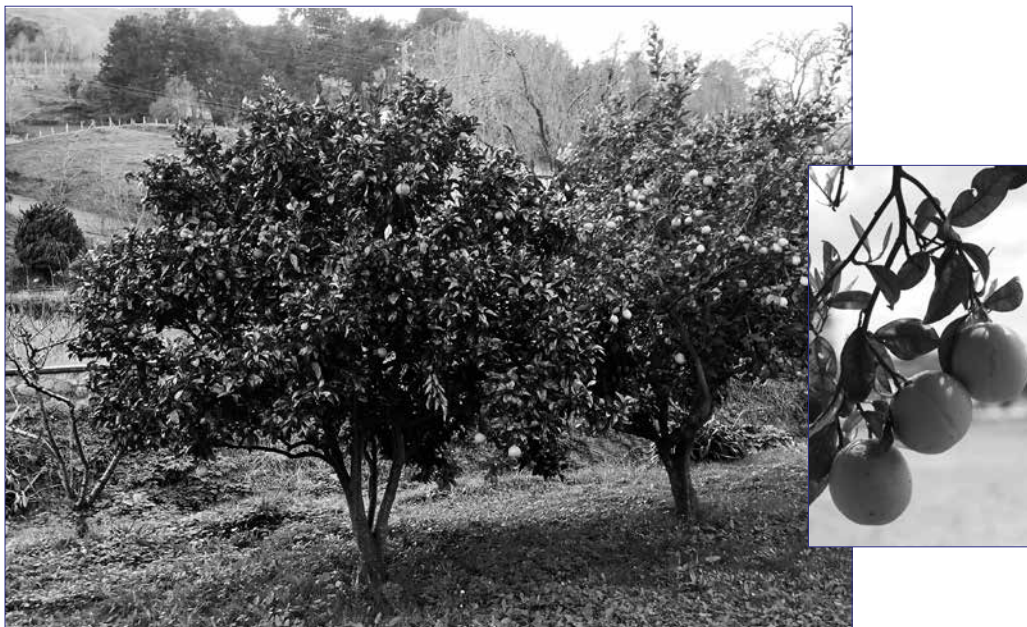
Mutrikun bi laranja klase egon dira, laranja garratzak (edo mingotsak) eta laranja gozuak. Erderazko dokumentuetan “*naranjos dulces y agrios*” agertzen dira.

IX.-X. gizalditxik ezagutzen dira laranja garratzak (*Citrus x aurantium*) Europan, arabiarrek ekarritxa. Aurrerago, XV. gizaldixan, merkatarik portugaldarrek gaur egun jaten degun laranja gozua (*Citrus x sinensis*) ekarri zeuen.

XV.-XVI. gizaldira arte, esan bezela, laranja garratzak egon ziran Mutrikun. Holako laranjak eskasak dira jateko. Mutrikuar batzuek mermeladak egiteko erabili izan ditxue, baiña gure herrixan laranja-arbola horrek batez ere apaingarritzat eta lorien usain ederragaitxik landatu izan dira.

Deigarrixa da fruta honek hizkuntza baten eta bestian euki doan bilakaeria. Sanskrito hizkuntzako *naranga* hitza pertsierara

pasatu zan (narang) eta handik arabierara. Hizkuntza horretatik sartu zan penintsulara. Hortik erderazko naranja. Eta euskerazko laranja hitza? Portugaldarrek laranja gozua ekarri zeuenian Europara hainbat hizkuntzatan "Portugal" hitza eman zixuen: *portokali* (grezieraz), *porteghal* (errumanieraz), *portokal* (bulgarieraz)... Baiña portugesez *laranja* esaten zako, baitxa galizieraz ere, euskeraz bezela! Euskerara zein hizkuntzatatik ailegatu ete zan, arabieratik (erderaren eskutik) ala portugesez?

Gure laranjadixak

Gure herriko laranjen garrantzia azpimarratu izan da aspalditxik. 1771. urtian, esaterako, hau idatzi zoen Mutrikuko alkatiak: *"De esta villa se extrae tal qual vez al reyno de Francia porcion de sardina fresca, castaña y naranjas agrias"*. 1785. urtian, berriz, beste hau idatzi zoen udalburuak: *"Hay algunos nogales, naranjos y limones que dan admirablemente pero no se aumentan porque no se cuida de estos frutos"*.

1802. urtian Espaiñiako Errege Akademiako hiztegixak ere Mutrikuko laranjak eta limoiak aitzatzen ditxu: *"se crían muchas naranjas y limones y algunos nogales"*. Sebastian de Miñanoko historialarixak (1827) herriko klimarekin lotu zoen zitrikuen presentzia: *"El clima es benigno, y así en las huertas particulares se crían limones y naranjos que producen bien y continuamente"*. Bide beretik jo zoen Pablo de Gorosabelek (1862): *"A merced de su temperatura benigna, se crían en sus huertas a la intemperie hermosos limoneros, que dan abundante y buena fruta; y también algunos naranjos, que la tienen pequeña y agria"*.

Mutrikuko Udal artxiboko agiri baten (1859) irakurri leikenez Mutrikuko tenperatura inguruko herrixetakua baiño epelagua zan: *"cuya villa es aun mas templada, pues el termometro de Reamour permanece en invierno tres ó cuatro grados mas alto que la mayor parte de la Provincia"*. Gaiñeratzen deu neguan ez zala egoten eguraldi hotz eta gogorrik: *"es la temperatura tan suave que las heladas no pasan de escarchas, cuaja rara vez la nieve, y produce su suelo tan buenas naranjas y limones, como ubas y manzanas"*.

Orain ere Mutrikun jeneralian tenperatura epelak eukitzen ditzugu, aproposak laranjak hazteko, baiña aldxan-aldixan hotz haundixak egin ditzu eta zitriko gehixenak galdu. Askok goguan dauka oraindik 1956. urteko hotzaldixa. Holakuetan arbolarik ez galtzeko lonak eta bestelako estalkixak jarri izan dixuez gaiñetik.

Artxibuek erakusten digunez, sasoi baten herrigunian eta handik hurre egon ziran Mutrikuko laranja-arbola gehixenak: Askiagan, Piñastegin, Alegrixan, Zabalagan... Hemen topatutako adibide batzuk: *"la huerta de asqueaga [con] todos sus arboles de naranjos e figueras"* (1543), *"huertas y naranjales de asqueaga y pinaztegui"* (1573), *"una huerta con sus naranjos en ybirriaga"* (1574), *"una tierra huerto que nos tenemos con un pie de naranjo en alegria"* (1582), *"mi bergel e naranjal que yo he y tengo en çabalaga"* (1582), *"una huerta jardin en el paraje llamado mari inçaurraga, para la recreacion, y util de la casa con ortaliza, frutales, naranjas dulzes y agrios, y limones"* (1725).

Gorago aitzatutako Galtzadako laranja-arbolak paretaz

inguratuta zozen bezela, beste arboladi batzuk ere halaixe egon ziran: *"dos huertos bergeles questan plantados naranjales y son en la calçada desta villa apegantes ambos el uno al otro, cerrados de paredes"* (1573), *"el mançanal de euneta que antes solia ser naranjal con sus paredes"* (1626), Erdikokalian, *"un corral de naranjos y limones cercada de paredes"* (1701)...

Galtzada edo Calzada parajia, aipamenetan ikusten dan bezela, aspaldi-aspalditxik zan laranjadixa, eta mintegixa ere egon zan bertan: *"la casa de la calçada con la huerta pegante a ella con el bibero de naranjos que ay en la dha huerta"* (1606).

Laranja-loren ura

Madalenan (Maala) herriko ospitxaleto bat egon zan sasoi baten, eta bertako etxia eta lursailak urtero ematen ziran errentan. 1677. urtian, 4 dukateko errentiarekin batera, beste ordainketa hau ere egin bihar izan zeuen: *"y mas la naranja enteramente que cada año tubieren los dos naranjos que están en la huerta del dicho Hospital como tanvien la mitad de la agoa de açar"*. Laranja loretatik ateratako ura (agua de azahar) usain ederrekua da eta estimu haundikua zan, baitxa gaur egun ere.

1682. urtian, berriz, beste hau: laranjetatik eta laranja-loren uretatik ateratako etekiñen erdixa. 1685. urtian 1.000 laranja batu zitxuen ospitxaleko laranja-arboletatik eta 9 errialetan saldu.

Laranjak erregalotzat

1558. urteko Gabon egunian Mutrikuko udalak erregalua egin zion erregiaren morroia edo zerbitzarixa zan Antonio de Arriolari, Madrilgo kortian Mutrikuren alde egindako diligentiengaitxik. Erregalua? Mutrikuko gauza tipikuak: *"dos dozenas de besugos e dozientas naranjas"*.

Mutrikuar gaztiak, sasoi baten, etxerik etxe ibiltzen ziranian Gabon-eskian intxaurrak eta hurrak jasotzen zitxuen, baitxa laranja bakarren bat ere. Eta Errege-egunian laranjak ere jaso izan ditzue erregalotzat Mutrikuko neska-mutillek. Ez da opari txarra! Mutrikuko kanta zaharretan Belengo portalian ere sartzen zitxuen laranjak: *"Belengo portalian arbola eder bi, bata laranja da ta bestia madari..."*.

Orain ere, han eta hemen, Mutrikun laranja-arbola asko ikusi leikez. Sagarmiñaga baserrixan, esaterako, laranja ederrak lortzen ditzue, baitxa herrixan saltzeko ere. Hara hor zero kilometroko zitrikuak, nun eta Mutrikun!

SORMEN LANAK

SINPLETASUNAREN EDERTASUNA

Sortzaile hauen lana material soilek (urak, paperak, egurrak eta landareak) gidatzen badute ere, sormenaren zertzeladek edertasun bihurtzen dute. Zorionez aukera paregabea izan genuen Santo Tomas eguneko azokan lanak ezagutu eta eskuratzeko.

Amaiur Aramaio Elgoro

Euskal filologia ikasketak burutu zituen **Amaiur Aramaio Elgoro** (1989) ondarrutarrak, eta egun duen zaletasuna bere lanbidearekin uztartzen ahalegintzen da, hitzak akuarelaren koloreekin zipristintzen. Uraren bidetik eta haren erritmoan doaz sortzaile honen lanak: sinpletasunaren edertasuna erakutsiz. Berak dioen bezala, “urak agintzen baitu paperaren gainean”. Umetatik izan du pinturarako zaletasuna, hain zuzen ere amarengandik jaso; amak oleoan margotzen du. Pandemiaren ondorengo urteetan hasi zen azoketan bere lanak aurkezten. Eskulanak gustoko dituen emakumea da Amaiur; oleoa, akuarela... Ez du aurretik erakusketarik egin eta ikasitakoa ere bere kabuz ikasi du. Sare sozialetan aurkitutakoarekin eta etxetik jaso duenarekin egin du aurrera poliki-poliki. Alegia, ideiak eta teknikak hortik elikatu ditu. Bereziki, akuarelako oinarritzko lauzpabost teknika erabiltzen ditu, horien artean, bustiaren gainean bustia, lehorraren gainean bustia, gatzaren erabilera testura ezberdinak lortzeko... eta, pixkanaka hainbat teknika ezberdin frogatu ditu uraren ibilbidearekin jolastuz. Bere ibilbidea garatuz joan den heinean zailtasunen bila joan da. Bestalde, abstraktutik baino errealismotik edaten dute beraren lanek. Eta sinpletasuna du gogoko. Bere irudimenean eraikitzen dituen irudiak paperean inprimatzen ditu eskuturreko mugimenduez. Denboraren mugak baldintzatzen dizkio bere lanak; eguneroko bizitzak, lanak eta familiak. Dena uztartzea ez zaio erreza egiten, eta oporraldiak izaten dira bere sormena kanporatzeko tarterik egokienak. Erabiltzen duen materialari dagokionez, material sinplea da: akuarela pastillak erabiltzen ditu, paper berezia (kotoizkoa), akuarela pintzelak eta ura. Sortutako lanak azoketako erakus-leihoan jartzeko aukera izan zuenean hortara jauzi egin zuen. Bere lan bakoitza saltzen duenean zer pentsatua ematen dio; batzuetan penaz, baina aldi berean maitasunez banatzen ditu. Aldiz, bere lanak ez ditu sare sozialetan erakusten beraren izatearekin ez baitator; nahiago du azoketako giroa eta jendearekin lortzen den konplizitatea. Bere lehen azoka izan da Mutrikukoa. Jendearengandik jaso duen bertasunak harritu du, ordea. Ez zuen espero horrelako harrera.

Egoitz Iñarrraiaegi Etxano

Egoitz Iñarrraiaegi Etxanok (1988) urteak daramatza egurra lantzen. 2006an hasi zen arotz lanetan ikasketak bukatu ondoren. Akilape lantegian egin zituen lehen urteak eta 2012an Korpionen burutu zituen. Ordea, etorkizuna ez zuen lantegi hauetan ikusten, eta irakaskuntzara egin zuen jauzia. Behar zituen titulazio guztiak atera zituen, baina, ingelerakoa gehien kostatu zitzaiola aitortu du. Gaur egun Arotzeriako tailerreko irakaslea dugu Egoitz. Lanbidearen eta zaletasunaren oinarria du egurra. Eta egun dauden teknika, material berri eta makineria sofistikatuek eraman dute bitxiak eta sormen lanak egitera: “beti izan dut gogoko material berrieekin jolastu eta saltseatzea”. Ikasitako asko bere kabuz ikasi du. Egurra ondo ezagutzeak eta berarekin lan egiteko espazioa eta erremintak eskura izateak asko errazten dio zaletasuna aurrera eramatea. Hasieran egurra eta erretxina erabiliz mahaiak eraikitzen hasi zen. Horretarako aurrez erretxinarekin hainbat froga egin behar izan zituen materiala ongi ezagutzeko asmoz: “erretxinak haizea hartuz gero, akabo egindako lana”. Bestalde, oso garestia da material hori, eta azalera handiko objetuekin hastea ezinezkoa dela aipatu digu mutrikuarrak. Ondoren, oparitzeko asmoekin, belarritakoak egiten hasi zen. Aldiz, objektu txiki horiek eskuzko lan finagoa eskatzen diote, zailtasun handiagoa dutelako forma eman eta lixatzeko. Azokarako belarritako eta eskulan gehiago egin behar izan zituen, izan ere hasiera batean inguruko lagunentzat hasi baitzen gauzak egiten, ez saltzeko asmoekin. Eta azokan jasotako eskaerak egiten dabil momentuan. Berak esan bezala, urtean pare bat azoka egitea da helburua, momentuan ez baitu jendearen eskaerei erantzuteko denborarik.

Irati Arreitunandia Soto eta Leire Arrieta Irizar

Kikara du izena **Irati Arreitunandia** (2000) eta **Leire Arrieta** (2000) mutrikuarren proiektuak. Makramea eta buztin polimerikoarekin eginiko bitxiak egiten dituzte besteak beste. Azkenaldian buruko zapiak eskuz josten ere hasi dira. Txiki-txikitatik izan dute gustuko

eskulanak egitea, baina, adinean aurrera egin ahala albo batera utzia zuten. Itxialdiaren ondoren hasi zitzairen pixkanaka berriro ere mundu honekiko interesa pizten. Ordurarte ez zuten teknika horien inguruan informazio askorik, baina itxialdian beraien kabuz ikasten hasi ziren. Hasieran entretenimendu hutsa izan zen arren, lanek inguruko artean zuten arrakasta ikusirik, saltzen hastea pentsatzen hasi ziren, erdi txantxetan, latsa handia ematen baitzien. Azkenean, ingurukoek bultzatuta, "Kikara" sortzeko pausua eman zuten duela urtebete pasa. Ondarrun jarri zuten lehenengo postua. Ordutik zenbait azokatan izan dira (Usurbil, Bilbo, Gasteiz...) eta modu horretan poliki-poliki jendeak beraien sormen lanak ezagutu ditu. Aipatu behar da, ia sortzaile gehienek bezala, zaletasuna dutela eskulana, beraien lanbidea guztiz ezberdina baita, biek osasungintzan egiten baitute lan. Aitortu dutenez, oso eroso sentitzen dira azoketan, nahiz eta hasieran urduritasuna gailendu: "eskertzen da ikustea, oro har, harrera ona izaten duela mahaia". Aurrera begira ez dute helburu zehatzik: "suposatzen dugu geure aisirako denborak hala baimendu arte edota aspertu arte jarraituko dugula. Datorren urtean nahiko lanpetuta ibiliko gara biok ikasketekin. Beraz, ez dakigu sortzeko aukerarik izango dugun. Hala ere denbora librean afizioarekin jarraituko dugu".

Nuria Vazquez Ormaetxea

Sortzaile hau bere konfort egoeratik ateratzen du azoketan parte hartzeak, eta plaza handia toreatzea dela dio berak. Alegia, ahalegin berezia egiten du **Nuria Vazquez Ormaetxeak** (1976) bere lana azoketan erakustean. Diseinu nordikoak erakartzen du; sinpletasunak, molde garbiak, xumetasunak, eta ez du bortitza gustuko. Hain zuzen ere, bere ogibidearekin lotura handia dauka bere zaletasunak. Diseinu grafikoa du lanbide, eta argazkilaritza ere oso gustukoa du. Horrek asko laguntzen dio bere sormen lanetan irudiak, koloreak eta proportzioak aukeratzeko, horiek baitira bere sorkuntzaren oinarria. Berezi, belarritakoak egiten

ditu, eta egun kuadroak egiten ikasten ari da. Alabarekin hasi zen eskulan hauetan, alabari aisialdirako aukera ezberdinak eskaini nahian. Baina, erabiltzen den teknika horrek eskatzen duen kontzentrazio maila dela-eta, alabaren adina egokia ez zela konturatu zen. Hori horrela izanik, bera murgildu zen mundu horretan, hots, teknika zehatz bat erabiliz paperarekin irudiak eraikitzen. Teknika horren izena, Quilling. Sortzaile honek Quilling tradizionala erabiltzen du: normalean paperari eskuz ematen dio forma, eta batzuetan moldeak erabiltzen ditu. Horrez gain, laguntzeko tresna bereziak erabiltzen ditu paperaren norabidea zuzentzeko. Bestalde, hainbat lodiera eta hainbat kolore hautatzen ditu lanak egiteko. Unean unekoaldarteari dagokionez zera aipatzen digu mutrikuarrak: "gehienetan egoera emozionalak agintzen du nire lan erritmoan, ezinezkoa baita burua lainotuta eduki eta gauza ederrak sortzea. Aldiz, egun alaietan edozein izkinatan landu ditzakeen formak ikusten dira, eta ikusitakoa oinarri hartuz eraikitzen ditut lanak". Horrez gain, sare sozialetatik ere elikatzen da. 2022an hasi zen bere lana azoketan erakusten. Herrikoen aurretik Asterrikako eta Elgetako azoketan izan zen. Bere lana beste norbaitek baloratzeak betetzen du artista hau, ordea, neurrira eskatutakoek errespetu handia sortzen diote, erostailearen eskaeraren neurria egotea ez baita erreza.

Maidar Gorritiberea Astigarraga

Lanbidez Gizarte hezitzailea dugu **Maidar Gorritiberea Astigarraga** (1991), baina beti izan du gustuko nekazaritza arloa. Aitaren aldeko familiarengandik jaso ditu arlo horrekiko transmisioa eta oinarria, eta etxean ere landareekiko zaletasuna eta mendiarekiko maitasuna bultzatu diote. Ordea, lurraren jabetzarik ezak beste bide batzuk hartzeri behartu dute: "zoritxarrez, ez latinoamerikan bakarrik, hemen Euskal Herrian ere, bereziki Gipuzkoan, lurrik pribatuak dira, lur komunalak zirenak pribatu bihurtu zituztelako. Eta gaur egun lanbide horretan hasi edota frogatu nahi duten gazteek mugak besterik ez dituzte aurkitzen". Maiderrri, aldiz, lur zatitxo bat lantzeko aukera suertatu zaio, eta bere bikoteak ere alokairuan dauka lurra. Duten azalera baliatuz, baratza txiki bat jarri dute, eta sendabelarrak (ezkaia, kalendula, izpilikua, hainbat menta mota, erromeroa...) erein dituzte, horixe baita mutrikuarrak benetan maite duen afizioa. Horrez gain, fruta arbolak ere badituzte. Hala ere, beharrezko landare guztiak ez ditu landatzen, naturak ematen dituenak ere batzen baititu: berbena, pasmo belarra, asuna,... Horiekin guztiekin sortutako ukendu eta infusioak eskaini dizkigu azken azokan. Produktu horiek eskaintzeko, landareak prozesu bat igaro du aurretik, jasotzeko momentua zainduz, lehortze garaia kontrolatuz, eta bukatzeko oliotan edota argizaritan goxatuz. Hala eta guztiz, Maidarrentzat hori guztia ez da zaletasun hutsa, bizitzeko modu bat baizik: naturarekin bat egin eta norbere buruarekin konektatzea. Hainbat ikastaro egin ditu honen guztiaren inguruan eta horretan jarraitzeko asmoa dauka.

Gero arte Cumbibira! Kaixo Catacaos!

2012-2013 ikasturtean, Samiela ikastetxean, proiektu solidario bat sortu zen bi helburu argirekin: Cumbibirako komunitatean gehien behar dutenei gosariak ematea eta gure ikasleei elkartasuna bezalako balioak transmititzea. Ordutik, proiektu honek Cumbibirako pertsona askoren bizitzan indar eraldatzailea dela erakutsi du, haien bizitzetan ezberdintasuna markatzen duen funtsezko janari bat eskainiz. Samiela ikastetxeko ikasleengan ere garrantzitsua izan da, proiektuaren bidez elkartasuna zer den ikasi dutelako eta beste haurrentzat onuragarria den proiektu bat martxan jartzen lagundu dutelako. Boluntarioen eta emaleen lankidetzaren eta konpromisoaren bitartez, proiektu hau itxaropenaren eta elkartasunaren ikur bihurtu da.

Ekintzarako deia:

Ekimen hau Cumbibirara sortu zen, non baliabide falta eguneroko errealitatea den familia askorentzat. Egoera horren jakitun garai hartan Perun bizi zen Leticia Arrunategi bere arreba Ima-Sumack-ekin jarri zen harremanetan laguntza eske, Samiela ikastetxeko irakaslearekin, hain zuzen ere. Zalantzarik gabe, Samiela ikastetxeak konpromisoa hartu eta lanari ekin zion, "Samielatik Cumbibirara: Gosari solidarioa" proiektu solidarioa sortuz, haur bat ere gosari egokirik gabe ez geratzeko helburu argiarekin.

Proiektuaren helburuak:

Cumbibirako proiektu solidarioaren helburu nagusia gehien behar dutenei gosari nutritiboa ematea da. Elikagaiak egunero prestatuz eta banatuz, komunitatean haur bakoitzak bere eguna energiaz eta bizitasunez hasteko aukera izatea bermatu nahi da. Gainera, proiektu honek elikadura osasungarri eta orekatu baten garrantziaren inguruko kontzientzia sustatu nahi du.

Ekintza zehatzak han eta hemen:

Hasieratik, proiektu solidarioak hainbat ekintza burutu ditu han eta hemen bere helburuak lortzeko: egutegiak, merchandising, zozketak (otarra, eskolako materiala, ordenagailua) eta ikasleek egindako bideoak.

2012tik aurrera, urtero egindako ekintza horietatik guztietatik lortutako diruarekin sukaldaritza komunitario bat ezarri zen, non boluntario talde bat (irakasleak eta amak) arduratzen den gosariak ikastetxean modu antolatutako eta eraginkorrean prestatzeaz. Sukaldaritza topaketarako eta lankidetzarako gune bihurtu zen, eta bertan pertsonak beren sukaldaritzako trebetasunak

partekatu eta elkarrekin lan egin dezakete helburu berdinean baten alde.

Gainera, gosariak komunitateko haur guztiengana iristea bermatzen duen banaketa-sistema bat ezarri zen. Cumbibirako ikastetxea horretarako leku egokia izango zela erabaki zen, eskolak hasi aurretik gosaltzeko aukera emanez, gosari bakoitza haurren eskuetara modu zuzen eta bidezkoan iritsiko zela ziurtatuz.

Inpaktua eta eraldaketa:

Urteetan zehar, proiektu solidarioak Cumbibirako komunitatearen bizitzan ezberdintasun esanguratsua markatzea lortu du. Gosari nutritiboak emateaz gain, eragin positiboa izan du umeen osasunean eta ongizatean. Eguneroko gosariei esker, haurrek beharrezko energia dute eskolan kontzentratzeko, eta zuten anemia gainditzera ere iritsi dira.

Gainera, proiektu honek elkartasuna eta batasuna sustatu ditu komunitatean. Kidetza eta lankidetzaren zentzua sortu du Cumbibirako biztanleen artean, une zailetan elkarri laguntzeko elkartu baitira. Proiektu solidarioak erakutsi du pertsonak kausa prestu batengatik elkartzen direnean, aldaketa esanguratsuak eta iraunkorrak lor ditzaketela.

Eskerrik asko:

Samiela ikastetxetik eskerrak eman nahi ditugu urteetan zehar proiektu honetan era batera edo bestera lagundu duzuen guztioi: proiektua martxan jartzen lagundu zutenei, egutegi solidarioa argazkiak atera zituztenei, honetan parte hartu duten ikasle eta guraso guztiei (boletoak saldu, postalak egin, bideoak grabatu...), eragile desberdinei eta lagundu duten mutrikuar guztiei ere. Urtero erakutsi dugu Mutriku herri solidarioa dela!

Gero arte Cumbibira! Kaixo Catacaos!

"Samielatik Cumbibirara" proiektuaren arrakastaren ondoren, beste zonalde batzuk laguntza beharrean zirela jakin genuen eta, berriro ere, Leticia Arrunategiren bitartez Catacaos auzunerako proiektuari ekin genion: "Samielatik Catacaosa". Hemen, arreta goiztiarrerako anbulatorioa eraikitzen lagundu genuen. Zoritxarrez, pandemia iritsi zen eta proiektua gelditu behar izan zen denboraldi baterako. Ikasturte honetan berriro heldu diogu proiektuari eta herritarren laguntza eskatuko dugu berriro ere. Ziur gaude oraingoan ere erantzun oso ona jasoko dugula. Aurrerago izango dugu gure berri.

Samielako ikas komunitatea

Cumbibirako eskolako umeak gosaltzen.

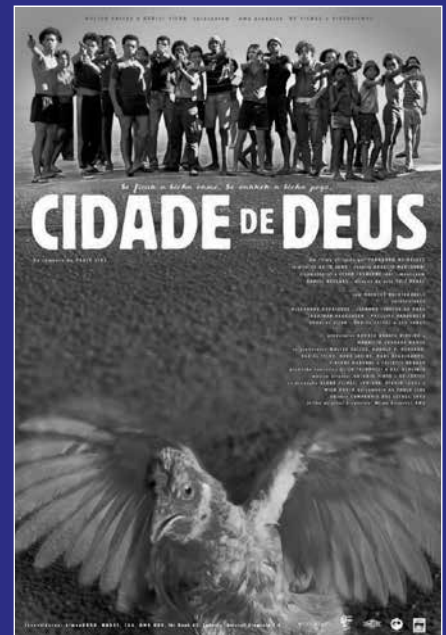
CIDADE DE DEUS

Gure ikuspegitik urruti egon ahal diren bizitzak erakusten dizkigute filmek, fikzio nahiz errealtate, leku eta garai horietako pertsonen bizipenak kontatuz.

Jainkoaren hiriko iluntasuna aurkezten digu *Cidade de Deus* filmak, pertsonaia desberdinen bitartez bertako bizitzaren gordintasuna islatuz. Pertsonaia hauetako bakoitzak bere egoera bizi du, eta mundu honetan hartzen duten bide desberdinek osatzen dute filmaren istorioa.

Iluntasun horren baitan ikusi ahal diren argitasun momentuek bizitza-sentimen ederra erakusten digute, musika eta erritmo bikainean.

Buscapé eta *Zè Pequeno* pertsonaien aktoreek bi aukera izan zuten filma grabatzearen truke: unean bertan 10.000 erreal brasildar kobratzea (2.000 euro inguru) edo filmaren diru-bilketaren ehuneko jakin bat jasotzea. Bi protagonistek uneko ordainketa aukeratu zuten; filmak, mundu mailan, 30 milioi euro baino gehiago batu zituen.

FITXA TEKNIKOA

Zuzendaria: Fernando Meirelles, Kátia Lund

Gidoia: Paulo Lins (jatorrizko liburuaren idazlea), Bráulio Mantovani

Aktoreak: Alexandre Rodrigues, Leandro Firmino, Alice Braga, Phellipe Haagensen (...)

Urtea: 2002

Iraupena: 2 h 15 min

Basa

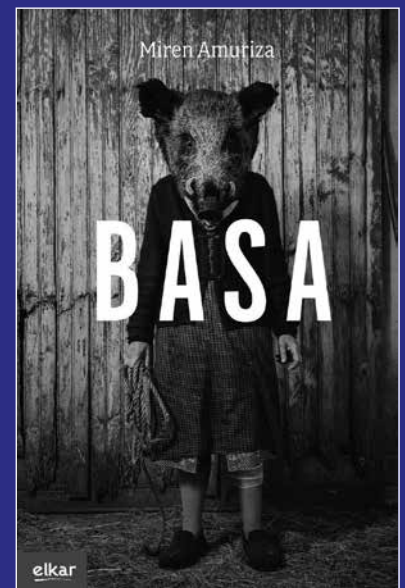
Miren Amuriza

basa¹

adj. *Ipar.* eta *Naf.* Basatia.

Sabina basa da, gogorra, latza, hotza. Sabina adineko emakume bat da, karakterduna, aldartetsua. Haren historia kontatzen du Amurizak bere lehenengo eleberrian. Baserrian bizi da Sabina, emakume bat baserri baten kargu, horrek dakarren guztiarekin, eta koinatu Henryren zaintzaz arduratzen da.

Zaintzak dira eleberri honen ildo nagusietako bat: emakumeak zaintzaile gisan, adinagatik zaintzaile izatetik zaindua izaterako rol aldaketa. Familia arteko erlazioak ere azaltzen dira, koropilatsuak askotan. Henry, Sabina eta azken horren seme-alaben arteko interdependentzia jorratuko da istorioan. Amurizak irakurleari tentsioa transmititzea lortzen du, baita tentsio hori eleberri osoan zehar mantentzea ere. Pixkanaka Sabina ezagutzen joango da irakurlea, haren geruzak kendu eta barruraino iritsiz.

....ZORIONAGURRAK....

ANARTZ

Zorionak Anartz!!!
Dagoeneko 7 urte haundi.
Illart, aitatxo eta amatxon
partez musu pilo.

ELENE

Zorionak etxeko bizi-pozari!
Familixako danon partez
10 muxu haundi.

UDANE

Zorionak pitxin!
Dagoeneko 7 urte! Patxo
handi bat etxekuen partez
eta bereziki Argiren partez!

KATTALIN

Zorionak Kattalin maitxia!!
Txorixen kabitxik milla
matxo zuretzat.

JONE

Zorionak gure etxeko
damiai! Muxu haundi bat
zuretzat Aitak eta Amak.

OIHANA

Zorionak Ixeko!
Muxu bat Mutrikutik
Ondarrura!

JONE

Zorionak Ama! Kattalin,
Ekia eta Joxen partez.

AIORA eta KATTALIN

Zorionak gure Aiora eta Kattalini!
Jarraitxu irrifartsu beti!!!
Matxo bana etxekuen partez.

AIORA eta KATTALIN

Zorionak Ixeko Aiora eta Kattalin!
Matxe-matxe.
Ekia

JARE

Zorionak! Urte bat gehixo
geure etxeko sorginak! Segi
gure bizitzak dantzan jartzen!

NAROA eta JOXEMARI

Zorionak Atxona Joxe Mari eta Naroa!!
Urte askotan holakotxe ederki pasatu zeuen
eguna geurekin batea ospatzen!!
Asko-asko maitxe zaituztegu, muxu potoluak
bixontzat!!

EKAI

Abenduaren 19an urtea
bete zenuenez, Zorionak
gure etxeko txikienari.
Matxo haundi bat, bereziki
amona Klaritaren partez.

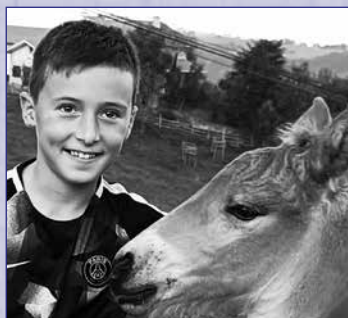
ELENE

Zorionak! Segi beti bezain
alai eta zoragarrixa izaten!
Muxu potolo bat etxeko
danon partez!

LAZAR

Zorionak nire seme!
Otsailaren 8an beteko duzu
11 urte eta ondo ospatu
zure eguna.
Asko Maite zaitut. Ama.

MANEX

Zorionak, Manex, otsailak 5ean
11 urte betetzen dituzulako.
Jarraitu orain bezalako jatorra izaten.
Muxuak etxeko danon partez.

JUNE

Zorionak June!
Famili guztin partez.
Muxu handi bat

MALEN eta NORA

Zorionak Malen eta Nora
Batek abendua, bestek
urtarrila! Ederra opari
pilaaa!! Muxu haundi bat
etxeko danen partez!

ITZIAR

Otsailak 12, zure urteak.
Zorionak gure amama
bikainari!! Segi urte askuan
etxeak mimatzen, muxu
mordo bat etxekoen partetik.

AITANA

Gure etxeko artistak
5 urte handi dagoeneko.
Jarraitxu beti bezalako
jator izaten, mila muxu
etxeko danon partez.

Orgazki Zaharrak

A Coruñan (1960-65 artean)

Ezkerretik eskubira eta goitik behera:

Angel Arreitunandia (Belero), Leon, Luis Alberdi, Iñazio Arrizabalaga, Juanito Elezgarai, Jose San Sebastian, Ebaristo Garagarza, ?, Andres Lezertua, Miel, Domeka Agirregomezkorta, Luziano Zenekorta (Gaiarre), Jose Mari Gazagaetxeberria, Xabin Flores, Jose Mari Goenaga, Felipe Mendizabal, ?, Jose Sustaeta, Klaudio Agirre, Nikanor San Sebastian eta Sor Celestina (Samielan egondako lekaimeak).

ANSORREGI
oinetakoak

erdiko kalea 9
mutriku
943 60 33 42
agerretxo@gmail.com

Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatia

Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

2024ko farmazia guardiak

URTARRILA

Larunbat goizean: (1) Lasuen-Elezgarai; (2) Lon Apraiz

ASTELEHENA	ASTEARTEA	ASTEAZKENA	OSTEGUNA	OSTIRALA	LARUNBATA	IGANDEA
22 Burgoa	23 Burgoa	24 Burgoa	25 Burgoa	26 Zalduegi	27 Zalduegi (1)	28 Zalduegi
29 Apraiz	30 Apraiz	31 Apraiz				

OTSAILA

Larunbat goizean: (1) Lasuen-Elezgarai; (2) Lon Apraiz

			1 Lasuen-Elez	2 Lasuen-Elez	3 Lasuen-Elez	4 Lasuen-Elez
5 Zalduegi	6 Zalduegi	7 Zalduegi	8 Zalduegi	9 Burgoa	10 Burgoa (2)	11 Burgoa
12 Lasuen-Ele	13 Lasuen-Ele	14 Lasuen-Ele	15 Lasuen-Ele	16 Apraiz	17 Apraiz	18 Apraiz
19 Burgoa	20 Burgoa	21 Burgoa	22 Burgoa	23 Zalduegi	24 Zalduegi (1)	25 Zalduegi
26 Apraiz	27 Apraiz	28 Apraiz	29 Apraiz			

EGUNEKO GUARDIA ZERBITZUA

09:00 - 22:00

Larunbat goizetan 09:30-13:00

Igande goizetan 11:00-13:00

Lasuen-Elezgarai.....626 611 392

Lon Apraiz.....630 055 097

Hiart Burgoa (Deba) 667 338 890

Amaia Zalduegi (Deba)... .669 262 201

GAUEKO GUARDIA ZERBITZUA

22:00 - 09:00

Mikel Lekunberri Alberdi...943 20 42 30

Isasi 31, 20600 Eibar

urtarrilak 22 eta 29; otsailak 4, 12, 19 eta 26

LOTUNE: Txi-Kung ikastaroa

Luardon, 10:15-12:15etan

(aurrez izena eman behar)

urtarrilak 24

LOTUNE

Gizonak parekidetasunerantz ikastaroa

Maskulinitateak eta gizontasuna norberarengan

Emagunean, 17:30-20:00

(aurrez izena eman behar)

otsailak 9 eta 10

INAUTERIAK

otsailak 22, astelehena

LOTUNE: Liburu aurkezpena eta solasaldia:

M AMA*, EME*, UME*

Estitxu fernandez eta Erika Lagoma

Zabiel Kultur etxean, 18:00etan

otsailak 24, asteazkena

Artzainerrekan ondare naturala berreskuratzen

hitzaldia, Aranzadi Zientzia Elkartearen eskutik

Zabiel kulotur etxean, 18:00etan

otsailak 26, ostirala

Kontzertua: GARI

Zabiel kulotur etxean, 19:00etan

otsailak 27, larunbata

Auzolana: Artzainerrekara irteera

09:00-11:00

BISITA GIDATUAK

• Zazpi hondartzak • Mutriku marinela •

• Olatu planta • Nautilus, Flyscheko fosilak •

• Arrietakua jauregia •

Egunak, ordutegiak eta hizkuntza kontsultatzeko:

Turismo bulegoan edo www.geoparkea.eus helbidean

aldizkaria@kalaputxi.eus
whatsapp 635748393
otsaileko aldizkarian
argitaratzeko
otsailaren 9rako
bidali zuen mezuak

MENDI-IRTEERAK 2024

Otsailak 12

Besabi – ADARRA (811 m.) – Besabi. Sagardotegia

Martxoak 17

La Arboleda – GANERAN (822 m.) – Galdames

Apirilak 28

Euskal Mendi Federazioaren “Ehun urte, Ehun mendi”:

Markina – KANPANZAR (629 m.) – Deba

Antolatzaileak: Burumendi, Aurrera, Burdin Kurutz eta Artibai Mendi Taldeak.

ODOLA EMATEA 2024

otsailak 16

apirilak 19 • ekainak 21 • abuztuak 23 •

urriak 18 • abenduak 20

17:00etatik 20:30ak arte anbulatorioan

Gipuzkoako Odol Emailak

Igualatorioarekin eta
Osakidetzarekin
lan egiten dugu

Audioprotesista
egunero zentroan
Audiometriak doan

OPTIKA VITORIA

O P T I K A • A U D I F O N O A K

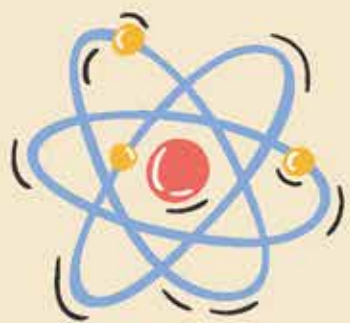

ERRBERA 16 • 48700 ONDARROA • 946134138 • mvitoria@cnoo.es

Zuk ereindako hainbat hazik
herrian bizirik diraute,
eta gure Kalaputxik, 22 urte geroago,
ere bai.

Eskerrik asko, Xiri!

GOIZEKO IZARRA IKASTOLA

Euskal irakaskuntza
publikoa

AURREMATRIKULA

Otsailaren 7tik 23ra

ATE IREKIAK

otsailaren leian, 17:30etan

otsailaren 7an, 17:30etan

baikara

Hirigibel 3, 20830 Mutriku

T. 943 89 91 52

ikastola@goizekoizarra.eus